

ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN ÖZEL OKULLARIN İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞTIRMA RUHSAT HARCİ

Salih ÇALAL*

ÖZ

Bilindiği üzere, organize sanayi bölgelerinde (OSB) bulunan mesleki ve teknik eğitim kurumları mesleki becerilerinin geliştirilmesi açısından öğrencilere çok çeşitli imkânlar sunabilmektedir. Üretimin merkezde olduğu ve çeşitli sektör temsilcilerinin bir arada bulunduğu OSB’lerde öğrencilerin staj ve işbaşı eğitimleri için daha fazla fırsat bulunmaktadır. Anılan bölgelerde yer alan okulların işyeri açma ve çalışma ruhsatı açısından 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 21 inci maddesinde yer alan muafiyet hükmü kapsamında değerlendirilmesi hususu yazımızın konusunu teşkil etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Organize Sanayi Bölgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim, Çalışma Ruhsatı.

1. GİRİŞ

Sanayi bölgeleri, bir ülkenin ekonomik, sınav ve kentsel gelişimi açısından önemli işlevler görmektedirler. Söz konusu bölgeler, ülkedeki sanayileşmeyi hızlandırmayı, ulusal ve bölgesel işsizliği azaltmayı, dengeli bir bölgesel kalkınmayı, yerli ve yabancı yatırımlar için çekim alanı oluşturmayı, küçük işletmelerin gelişmesini, kalite ve verimliliğin artışı sağlamlar. Organize sanayi bölgesi uygulamaları, özellikle Türkiye’de yarattığı istihdam, sağladığı destekler ve yarattığı dışsalıklar gibi özelliklerinden dolayı bölgesel gelişme aracı olarak da kullanılmaya devam edilmektedir. Bu bölgeler, arsa ve araziye erişim sorununa etkin bir çözüm getirmekte olduğu ve aynı zamanda ruhsat ve izinler, alt yapı hizmetleri gibi çok sayıda kamusal hizmeti sundukları için, sanayi sektöründeki giriş engellerini büyük ölçüde çözebilme potansiyeline sahiptir.

Bu çalışmada, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının “i” bendi doğrultusunda, katılımcıların nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak üzere eğitim merkezi ve/veya eğitim kurumu oluşturmak ve/veya işletme yetkisi kapsamında açılacak özel okulların, Milli Eğitim Bakanlığı

* Gümrük ve Ticaret Müfettişi

Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin 5/2-p maddesine göre yatırılması gereken ruhsat harçlarının 4562 sayılı Kanununun 21 inci maddesinde yer alan muafiyet hükmü kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususuna yönelik açıklamalarda bulunulacaktır.

2. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM OKULLARI

Organize sanayi bölgesi, sanayinin etkinliğini ve kentte düzenli yerleşmeyi sağlamak amacıyla, sanayi tesislerini bir araya toplayarak sanayi kuruluşlarının ulaşım, kentsel toprak, enerji, yakıt, su, endüstriyel atık su arıtma tesisi, hammadde gibi altyapı ve gereksinimleriyle ilgili kolaylıkları bir arada bulunduran, bunun yanı sıra sanayinin çevreye olumsuz etkilerini en aza indirmek amacıyla atık yönetim politikaları uygulayan, özel olarak planlanan ve imar planlarında da yer verilen bölge türüdür. OSB uygulamalarına ilk olarak 1962 yılında Bursa OSB'nin kurulmasıyla başlanmıştır. 1980'li yıllardan önce OSB'ler Yüksek Planlama Kurulu ve Bakanlar Kurulu Kararlarıyla kurulurken, 31 Ocak 1982 tarihinde "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Fonlar Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir. Bu süreçte, OSB'lerin kurulması, Kalkınma Planlarındaki ve Yıllık Programlardaki hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, 15.04.2000 tarihinde 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ve 01.04.2002 tarihinde "Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği" yürürlüğe girmiştir.

Ülkemizde de birçok alanda özel sektörün payının hızla artması ile kurulan OSB'lerin sayısında hızlı bir artış görülmüştür. OSB'ler birçok üretim alanından sektör temsilcilerini bir araya getirmeleri dolayısıyla mesleki ve teknik eğitimin niteliğini artırma açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İşbaşı eğitim açısından sağladığı fırsatlar ve özel sektörle etkileşim arttıkça niteliği artan mesleki ve teknik eğitim kurumlarının OSB'lerde yer alması öğrencilere kendilerini geliştirme açısından birçok imkân vermektedir. Bu imkânlar, birçok sektörde işbaşı eğitim olanaklarının artması, mesleki derslere OSB içinde üretim yapan sektör temsilcilerinin katılması, üretim yapan birçok kuruma ait süreçlerin gözlenebilmesi ve karşılaştırılabilmesi ile öğrencilerin OSB'de üretim süreçlerini sürekli gözlemleyebilmeleri dolayısıyla istihdam alanlarını yakından tanıyabilmeleridir. OSB'lerde mesleki ve teknik eğitim, mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve mesleki eğitim merkezi olmak üzere iki farklı kurumda verilmektedir.

Tümüyle üretime odaklı olan OSB'ler, mesleki ve teknik eğitim öğrencilerine uygulamanın ve üretimin merkezinde olma imkânı vermektedir. OSB'lerdeki üretim süreçlerinden doğrudan yararlanabilmeleri ve sektör temsilcileriyle etkileşim içinde olmaları, mesleki becerilerini en üst düzeyde geliştirmek için öğrencilere önemli bir fırsat sağlamaktadır. OSB'lerde çalışan sektör temsilcilerinin mesleki dersleri vermesi konusunda daha geniş imkânlara sahip olan kurumlar, öğrencilerinin teorik ve uygulama becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Okulun bulunduğu bölge içinde birçok farklı sektörde yapılan üretim ve hizmeti yakından takip edebilen öğrenciler, ilerde istihdam edilecekleri alanları birebir tanıma imkânına ve kurumların yapıları ve süreçleri hakkında detaylı bilgiye sahip olabilmektedir. Benzer şekilde, okul yönetimi ile OSB'deki temsilciler arasında kurulan bağ ile öğrencilerin okullarda doğrudan sektör temsilcileri tarafından yapılan üretim sürecini gözlemlemeleri mümkün olmaktadır. İşbaşı eğitimi için yine okulun içinde bulunduğu üretim alanlarının kullanılması, okulun öğrenciler tarafından sektörün bir parçası ve üretimin bir parçası olarak algılanmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin sektör temsilcileri, üreticiler ve üretimin tüm paydaşlarıyla iç içe bir eğitim süreci içinde olmaları gelecekteki istihdam olanakları ve alanlarıyla ilgili olarak daha gerçekçi beklentilere sahip olmasına imkân sağlayabilmektedir. OSB'ler mesleki eğitimde öğrencilerin uygulama becerilerini geliştirmek için önemli bir potansiyele sahiptir. Mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin staj ve işbaşı eğitimlerini yapabilecekleri birçok kurumun bir arada olması uygulamaya dönük becerilerini geliştirmeleri için öğrencilere çeşitli fırsatların sunulmasını sağlamaktadır. Mezunlarının istihdam oranlarının oldukça yüksek (%88) olduğu mesleki eğitim merkezlerinde öğrenciler yoğun işbaşı eğitimi almaktadır. OSB'lerdeki mesleki eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılmasının, mezunların istihdam olanaklarını zenginleştireceği ve işbaşı eğitimi yaptığı işletmede istihdam edilen mezun oranını (%75) artıracığı düşünülmektedir. OSB'lerde uygulamalı eğitimle yetişen mesleki eğitim merkezi mezunları özel sektörün usta ve kalfa ihtiyacını karşılayacaktır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından OSB'lerdeki özel öğretim kurumlarına yönelik sağlanan teşvik politikaları 2016-2017 eğitim öğretim yılından itibaren OSB dışındaki özel mesleki ve teknik eğitim kurumlarında da geçerli olacak şekilde genişletilmiştir. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 12 nci maddesinin üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkralarında;

“Bu Kanun kapsamında organize sanayi bölgelerinde açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı her bir öğrenci için, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılından başlamak üzere, resmî okullarda öğrenim gören bir öğrencinin okul türüne göre Devlete maliyetinin bir buçuk katını geçmemek üzere, her eğitim öğretim yılı itibarıyla Maliye Bakanlığı ile Bakanlık tarafından müştereken belirlenen tutarda, Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten eğitim ve öğretim desteği yapılabilir.

Cumhurbaşkanı kararıyla, bu Kanun kapsamında organize sanayi bölgeleri dışında açılan mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenciler için de altıncı fıkradaki usul ve esaslar çerçevesinde eğitim ve öğretim desteği yapılabilir.

Söz konusu eğitim öğretim hizmetini sunan veya yararlananların, gerçek dışı beyanda bulunmak suretiyle fazladan ödemeye sebebiyet vermeleri durumunda bu tutarların, ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci maddesine göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte bir ay içinde ödenmesi, yapılacak tebligatla sebebiyet verenlerden istenir. Bu süre içinde ödenmemesi hâlinde bu tutarlar, anılan Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığına bağlı vergi daireleri tarafından takip ve tahsil edilir. Bu fiillerin tekrarı hâlinde, ayrıca kurum açma izinleri iptal edilir.

Bu konu ile ilgili öğrenci başarı durumu da dâhil olmak üzere destek verilme kriterleri, hangi eğitim ve öğretim alanlarına destek verileceğine dair kurallar ile diğer usul ve esaslar Maliye Bakanlığı ve Bakanlıkça müştereken hazırlanan yönetmelikle belirlenir.” hükümleri yer almaktadır.

Bu kapsamda, eğitim ve öğretim desteği verilecek alanlar, destek tutarları ve bunlara ilişkin diğer hususlar 2021-2022 eğitim – öğretim yılı için 20.11.2021 tarih ve 31665 sayılı Resmi Gazete’de çıkarılan tebliğiyle belirlenmiştir.

3. ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE AÇILAN ÖZEL OKULLARIN İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞTIRMA RUHSAT HARCİ

Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının “i” bendinde, OSB müteşebbis heyeti ve genel kurulun görev ve yetkileri arasında; “katılımcıların nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak üzere eğitim merkezi ve/veya eğitim kurumu oluşturmak ve/veya işletmek” hükmü bulunmaktadır.

492 sayılı Harçlar Kanununun 108 inci maddesinde, imtiyazname, ruhsatname ve diplomalardan bu Kanuna bağlı (8) sayılı tarifede yazılı olanların harca tabi olduğu; Kanuna bağlı (8) sayılı tarifenin “VI- Meslek erbabına verilecek tezkere, vesika ve ruhsatnamelerden alınacak harçlar” başlıklı bölümünün 18 inci fıkrasında, özel okul ve özel dersane işletme ruhsatnamelerinin her yıl için maktu harca tabi olduğu, aynı fıkranın sonunda, kazanç temini gayesi bulunmayan ve genel eğitime yararlı olduğu Milli Eğitim Bakanlığınca tasdik olunan özel okullardan bu harcın tahsil olunmayacağı hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanunun 123 üncü maddesinde ise özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç aranılmayacağı hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 21 inci maddesinde, OSB tüzel kişiliğinin, bu kanunun uygulaması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinin, OSB müteşebbis heyet ve genel kurulunun görev ve yetkilerini düzenleyen 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, “Katılımcıların nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak üzere eğitim merkezi ve/veya eğitim kurumu oluşturmak ve/veya işletmek” hükmüne yer verilmiştir.

Bu itibarla, 4562 sayılı Kanunun uygulaması ile ilgili OSB'lere verilen görevler kapsamında kurulan özel mesleki ve teknik okullar için ruhsat harcı aranılmaması gerekmektedir.

4. SONUÇ

OSB; sanayinin uygun görülen alanlarda yapılanmasını sağlamak, çarpık sanayileşme ve çevre sorunlarını önlemek, kentleşmeyi yönlendirmek, kaynakları rasyonel kullanmak, bilgi ve bilişim teknolojilerinden yararlanmak, sanayi türlerinin belirli bir plan dâhilinde yerleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla, sınırları tasdik edilmiş arazi parçalarının imar planlarındaki oranlar dâhilinde gerekli ortak kullanım alanları, hizmet ve destek alanları ve teknoloji geliştirme bölgeleri ile donatılıp planlı bir şekilde ve belirli sistemler dâhilinde sanayi için tahsis edilmesiyle oluşturulan ve bu Kanun hükümlerine göre kurulan, planlanan ve işletilen, kaynak kullanımında verimliliği hedefleyen mal ve hizmet üretim bölgelerini ifade eder. Türkiye’de OSB’lerin yapılandırılmasında önemli olan unsur sanayinin az gelişmiş

bölgelere yönlendirilerek dağınık halde bulunan sanayi kuruluşlarının bir araya getirilmesidir. Kentlere yakın olması dolayısıyla üretim sonrasında ürünlerin lojistiğinin daha ekonomik şekilde sağlanması, şehirlerde yeni bir istihdam kaynağı sağlaması ve görece düşük kalkınma düzeyindeki alanlara destek olması OSB'lerin kurulmasıyla sağlanan diğer faydalardır.

OSB'ler mesleki ve teknik eğitim alan öğrencilerin mesleki becerilerini en üst düzeyde geliştirmelerini sağlayan uygulamalı eğitim imkânları sunmaktadır. Sayısı günümüze kadar hızla artan OSB'lerde bulunan mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında eğitim alan öğrenci sayıları da sürekli artış eğilimindedir. OSB'lerde bulunan mesleki ve teknik Anadolu lisesi ve mesleki eğitim merkezlerinde öne çıkan mesleki alanların bazı illerde OSB'lerdeki üretim alanları ve ildeki çalışma alanları ile uyumlu olması gerekmektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere, 4562 sayılı Kanunun uygulaması ile ilgili OSB'lere verilen görevler kapsamında kurulan özel mesleki ve teknik okullar için ruhsat harcı aranılmaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu (2000, 15 Nisan). Ankara : Resmi Gazete (Sayı:24021)

492 sayılı Harçlar Kanunu(1964, 17 Temmuz). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 11756)

5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu(2007, 14 Şubat). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 26434)

Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği(2019, 02 Şubat). Ankara : Resmi Gazete (Sayı: 30674)